TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2015. gada 16. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Regula (EK) Nr. 1889/2005 — Skaidras naudas, kuru ieved Eiropas Savienībā vai izved no tās, kontrole — 3. un 9. pants — Deklarēšanas pienākums — Pārkāpums — Sankcijas — Samērīgums

Lieta C-255/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Kecskeméti közigazgatási és munkaügyi bíróság* (Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 19. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 27. maijā, tiesvedībā

Robert Michal Chmielewski

pret

Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága .

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente), tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*] un K. Likurgs [*C. Lycourgos*],

ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs I. Illēši [*I. Illéssy*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 18. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága* vārdā – *B. Gyenge*, pārstāvis,

— Ungārijas valdības vārdā – *Z. Fehér* un *G. Koós*, kā arī *M. Tátrai*, pārstāvji,

— Beļģijas valdības vārdā – *J.-C. Halleux*, kā arī *M. Jacobs* un *C. Pochet*, pārstāvji,

— Spānijas valdības vārdā – *A. Gavela Llopis*, pārstāve,

— Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *P. Gentili*, *avvocato dello Stato*,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

— Eiropas Komisijas vārdā – *L. Grønfeldt* un *A. Sipos*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 7. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 65. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 26. oktobra Regulas (EK) Nr. 1889/2005 par skaidras naudas kontroli, kuru ieved Kopienas teritorijā vai izved no tās (OV L 309, 9. lpp.), 9. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *R. M. Chmielewski* un *Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága* (Valsts nodokļu un muitas administrācijas Dienvidalfeldas [*Del-alföld*] reģionālā muitas un finanšu pārvalde) par naudas sodu, ko pēdējā minētā iestāde ir uzlikusi *R. M. Chmielewski* par tās skaidrās naudas summas nedeklarēšanu, kuru viņš pārveda, ieceļojot Eiropas Savienības teritorijā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Regulas Nr. 1889/2005 preambulas 1.–3, 5., 6. un 13. apsvērums ir izteikti šādi:

"(1) Viens no Kopienas uzdevumiem ir veicināt saskanīgu, līdzsvarotu un noturīgu saimnieciskās darbības attīstību Kopienā, izveidojot kopējo tirgu un ekonomisko un monetāro savienību. Tālab iekšējais tirgus aptver telpu bez iekšējām robežām, kurā ir nodrošināta brīva personu, pakalpojumu, preču un kapitāla aprite.

(2) Nelikumīgi iegūto līdzekļu ieviešana finanšu sistēmā un to ieguldīšana pēc legalizēšanas kaitē pareizai un ilgtspējīgai ekonomikas attīstībai. Attiecīgi Padomes Direktīva 91/308/EEK (1991. gada 10. jūnijs) par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai (naudas atmazgāšanai) [OV L 166, 77. lpp.], ieviesa Kopienas mehānismu, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, pārraugot darījumus, kuros izmanto kredītiestādes un finanšu iestādes, kā arī dažu veidu profesionālās darbības. Tā kā pastāv iespējamība, ka minētā mehānisma piemērošana veicinās nelikumīgiem mērķiem domātas skaidras naudas pārvietošanu, Direktīva [91/308] būtu jāpapildina ar kontroles sistēmu attiecībā uz skaidras naudas ievešanu Kopienā vai izvešanu no tās.

(3) Pašlaik šādas kontroles sistēmas piemēro tikai dažās dalībvalstīs, un tās darbojas saskaņā ar attiecīgo valstu tiesību aktiem. Atšķirības tiesību aktos kaitē iekšējā tirgus pareizai darbībai. Tādēļ būtu jāsaskaņo pamatelementi Kopienas līmenī, lai nodrošinātu vienāda līmeņa kontroli attiecībā uz skaidras naudas pārvietošanu, šķērsojot Kopienas robežas. Šādai saskaņošanai tomēr nevajadzētu ietekmēt iespēju dalībvalstīm, saskaņā ar spēkā esošajiem Līguma noteikumiem, piemērot savus kontroles mehānismus attiecībā uz skaidras naudas pārvietošanu Kopienas iekšienē.

[..]

(5) Tādēļ attiecībā uz skaidru naudu, ko ved persona, kura iebrauc Kopienā vai izbrauc no tās, būtu jāievēro obligātas deklarēšanas princips. Šis princips ļautu muitas iestādēm ievākt informāciju par skaidras naudas pārvietošanu un, ja vajadzīgs, nodot šo informāciju citām iestādēm. [..]

(6) Ņemot vērā to, ka deklarēšanas pienākums ir profilaktisks un preventīvs, deklarēšana būtu jāveic pirms iebraukšanas Kopienā vai izbraukšanas no tās. Tomēr, lai iestāžu darbība koncentrētos uz nozīmīgu skaidras naudas summu pārvietošanu, tikai EUR 10 000 vai lielāku summu pārvietošana būtu jādeklarē. Jāņem vērā, ka deklarēšanas pienākums attiecas uz fizisku personu, kas pārvadā skaidru naudu, neatkarīgi no tā, vai minētā persona ir naudas īpašnieks.

[..]

(13) Kompetento iestāžu pilnvaras būtu jāpapildina ar dalībvalstu pienākumu paredzēt sankcijas. Sankcijas tomēr būtu jāpiemēro tikai tad, ja nav iesniegta deklarācija saskaņā ar šo regulu."

4 Saskaņā ar šīs regulas 1. panta 1. punktu:

"Šī regula papildina [Direktīvu 91/308] attiecībā uz darījumiem, ko veic ar kredītiestāžu, finanšu iestāžu un dažu profesionālo darbību starpniecību, nosakot saskaņotus noteikumus par kontroli, ko kompetentas iestādes veic attiecībā uz skaidras naudas ievešanu Kopienā vai izvešanu no tās."

5 Minētās regulas 3. pantā ir noteikts:

"1. Jebkura fiziska persona, kura iebrauc Kopienā vai izbrauc no tās un kurai ir skaidra nauda EUR 10 000 apmērā vai vairāk, saskaņā ar šo regulu deklarē šo summu tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, caur kuru minētā persona iebrauc Kopienā vai izbrauc no tās. Pienākums deklarēt nav izpildīts, ja sniegtā informācija ir neprecīza vai nepilnīga.

2. Šā panta 1. punktā minētajā deklarācijā sniedz šādus datus:

[..]

e) skaidras naudas izcelsme un paredzētais lietojums;

[..]."

6 Šīs pašas regulas 4. panta 2. punktā noteikts:

"Ja nav ievērots 3. pantā paredzētais deklarēšanas pienākums, skaidru naudu var aizturēt ar administratīvu lēmumu saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem."

7 Regulas Nr. 1889/2005 9. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Katra dalībvalsts paredz sankcijas, ko piemērot par 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma nepildīšanu. Sankcijas ir efektīvas, samērīgas un preventīvas."

Ungārijas tiesības

8 Saskaņā ar 2007. gada Likuma Nr. XLVIII, ar kuru ir ieviesta [Regula Nr. 1889/2005], tā pamatlietā piemērojamajā redakcijā (turpmāk tekstā – Likums Nr. XLVIII), 1. pantu par Regulas Nr. 1889/2005 ieviešanu ir atbildīgs muitas dienests.

9 Likuma Nr. XLVIII 3. pantā ir paredzēts, ka, lai uzraudzītu skaidras naudas apriti un lai pārbaudītu, vai ir ievērots 3. pantā paredzētais deklarēšanas pienākums, muitas iestādēm, īstenojot tām kā muitas iestādēm paredzētās pilnvaras, ir tiesības pārbaudīt fiziskās personas, to bagāžu un transportlīdzekļus.

10 Likuma Nr. XLVIII 5/A panta 1. punktā ir noteikts:

"Saskaņā ar Regulas [Nr. 1889/2005] 9. pantu fiziskai personai, kura ieceļo [Savienībā] vai izceļo no tās, neizpildot Regulas [Nr. 1889/2005] 3. panta 1. punktā paredzēto deklarēšanas pienākumu attiecībā uz skaidru naudu, kas ir tās rīcībā, Regulas [Nr. 1889/2005] 2. panta 2. punkta izpratnē, vai kas izpilda minēto pienākumu neprecīzi vai nepilnīgi, uz vietas tiek uzlikts naudas sods, kura apmērs ir izteikts Ungārijas forintos [(HUF)] un atbilst

a) 10 % no personas rīcībā esošās summas, ja skaidras naudas summa ir EUR 10 000 vai vairāk, bet nepārsniedz EUR 20 000,

b) 40 % no personas rīcībā esošās summas, ja skaidras naudas summa ir EUR 20 000 vai vairāk, bet nepārsniedz EUR 50 000,

c) 60 % no personas rīcībā esošās summas, ja skaidras naudas summa ir lielāka par EUR 50 000."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

11 2012. gada 9. augustā *R. M. Chmielewski* no Serbijas ieceļoja Ungārijas teritorijā, nedeklarējot skaidru naudu, kuru viņš pārveda un kuras kopējā summa bija EUR 147 492, tostarp 249 150 Bulgārijas levas (BGN), 30 000 Turcijas levas (TRY) un 29 394 Rumānijas levas (RON).

12 Ar 2013. gada 4. oktobra lēmumu *Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága* piesprieda *R. M. Chmielewski* administratīvo naudas sodu HUF 24 532 000 apmērā, jo, savas ieceļošanas Savienības teritorijā brīdī nedeklarējot minēto summu, viņš nebija izpildījis Regulā Nr. 1889/2005 un Likumā Nr. XLVIII paredzēto pienākumu.

13 *R. M. Chmielewski* pārsūdzēja šo lēmumu iesniedzējtiesā, it īpaši norādot, ka Likuma Nr. XLVIII normas ir pretrunā Savienības tiesībām.

14 Šādos apstākļos *Kecskeméti közigazgatási és munkaügyi bíróság* (Kečkemētas Administratīvo un darba lietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai administratīvā naudas soda apmērs, kas ir uzlikts atbilstoši 5/A pantam [..] Likumā Nr. XLVIII, ar kuru ir ieviesta Regula Nr. 1889/2005, atbilst šīs regulas 9. panta 1. punktā paredzētajai prasībai, atbilstoši kurai valsts tiesību aktos noteiktajām sankcijām ir jābūt efektīvām, preventīvām un tai pat laikā samērīgām ar izdarīto pārkāpumu un izvirzīto mērķi?

2) Vai Likuma Nr. XLVIII 5/A pants, ņemot vērā tajā paredzēto naudas soda apmēru, ir pretrunā [LESD] 65. panta 3. punktā un Līgumā par Eiropas Savienību paredzētajam aizliegumam slēpti ierobežot kapitāla brīvu apriti?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

15 Ar saviem jautājumiem, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LESD 65. panta 3. punkts un Regulas Nr. 1889/2005 9. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, kurā kā sods par šīs regulas 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma neizpildi ir paredzēts administratīvs naudas sods 60 % apmērā no nedeklarētās skaidrās naudas summas, ja šī summa pārsniedz EUR 50 000.

16 Tā kā Regulā Nr. 1889/2005 ir paredzēti saskaņoti noteikumi par kontroli, kas veicama attiecībā uz skaidras naudas ievešanu Savienībā vai izvešanu no tās, pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums ir jāizvērtē, vispirms ņemot vērā šīs regulas noteikumus.

17 Kā izriet no minētās regulas 1. panta 1. punkta, lasot to kopā ar šīs pašas regulas preambulas 1.–3. apsvērumu, šīs regulas mērķis saskanīgas, līdzsvarotas un noturīgas saimnieciskās darbības attīstības Savienībā veicināšanas kontekstā ir papildināt Direktīvu 91/308, nosakot saskaņotus noteikumus par kontroli, kas veicama attiecībā uz skaidras naudas ievešanu Savienībā vai izvešanu no tās.

18 Saskaņā ar Regulas Nr. 1889/2005 preambulas 2., 5. un 6. apsvērumu tās mērķis tādējādi ir novērst, atturēt un izvairīties no nelikumīgi iegūtu līdzekļu ievešanas finanšu sistēmā, kā arī to ieguldīšanas pēc legalizēšanas, tostarp ieviešot skaidras naudas ievešanas Savienībā vai izvešanas no tās obligātas deklarēšanas principu, kas ļautu iegūt informāciju par šīm darbībām.

19 Šajā ziņā šīs regulas 3. panta 1. punktā jebkurai fiziskai personai, kura iebrauc Savienībā vai izbrauc no tās un kurai ir skaidra nauda EUR 10 000 apmērā vai vairāk, ir paredzēts pienākums deklarēt šo summu.

20 Saskaņā ar minētās regulas 9. panta 1. punktu katrai dalībvalstij ir jāparedz sankcijas, kas piemērojamas par šī deklarēšanas pienākuma neizpildi. Atbilstoši šim noteikumam šādi paredzētajām sankcijām ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām.

21 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja nav veikta Savienības tiesību saskaņošana attiecībā uz piemērojamajām sankcijām par tādu nosacījumu neievērošanu, kas paredzēti ar šīm tiesībām izveidotajā sistēmā, dalībvalstu kompetencē ir izvēlēties sankcijas, ko tās uzskata par piemērotām. Tomēr dalībvalstīm sava kompetence ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības un to vispārējos tiesību principus, tātad arī samērīguma principu (skat. spriedumus *Ntionik* un *Pikoulas*, C-430/05, EU:C:2007:410, 53. punkts, un *Urbán*, C-210/10, EU:C:2012:64, 23. punkts).

22 It īpaši valsts tiesību aktos atļautie administratīvie vai represīvie pasākumi nedrīkst pārsniegt šajos tiesību aktos leģitīmi paredzēto mērķu sasniegšanai vajadzīgo (skat. spriedumus *Ntionik* un *Pikoulas*, C-430/05, EU:C:2007:410, 54. punkts, kā arī *Urbán*, C-210/10, EU:C:2012:64, 24. un 53. punkts).

23 Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka sankciju stingrībai jāatbilst pārkāpumu, kas ar tām tiek sodīti, smagumam, it īpaši nodrošinot patiešām preventīvu ietekmi, tai pašā laikā ievērojot vispārējo samērīguma principu (skat. spriedumus *Asociaţia Accept*, C-81/12, EU:C:2013:275, 63. punkts, un *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 45. punkts).

24 Attiecībā uz pamatlietu ir jānorāda, ka Likuma Nr. XLVIII 5/A pantā paredzēto sankciju efektīvais un preventīvais raksturs nav ticis apstrīdēts nedz iesniedzējtiesā, nedz Tiesā.

25 Šajā ziņā pietiek konstatēt, ka tādas sankcijas kā pamatlietā šķiet atbilstošas Regulā Nr. 1889/2005 izvirzīto mērķu sasniegšanai un šīs regulas 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma efektīvas īstenošanas nodrošināšanai, jo tās var atturēt attiecīgās personas no šī pienākuma neizpildes.

26 Turklāt sistēma, saskaņā ar kuru minētās regulas 9. pantā paredzēto sankciju apmērs ir atkarīgs no nedeklarētās skaidras naudas summas apmēra, pati par sevi principā nešķiet nesamērīga.

27 Attiecībā uz pamatlietā aplūkotajā tiesiskajā regulējumā paredzēto sankciju samērīgumu ir jānorāda, ka tajā paredzēto naudas sodu apmērs, ievērojot nedeklarētās skaidrās naudas summas apmēru, ir progresīvs.

28 Pretēji Eiropas Komisijas apgalvotajam samērīguma nosacījums, kuram ir jāatbilst sankcijām, ko dalībvalstis ir ieviesušas atbilstoši Regulas Nr. 1889/2005 9. pantam, nenozīmē, ka kompetentajām iestādēm ir jāņem vērā katra gadījuma konkrētie un īpašie apstākļi.

29 Kā savu secinājumu 79.–81. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, atbilstoši minētās regulas 9. panta 1. punktam dalībvalstīm ir rīcības brīvība attiecībā uz to sankciju izvēli, ko tās nosaka šīs regulas 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma izpildes nodrošināšanai, ciktāl šī pienākuma neizpilde var tikt sodīta vienkārši, efektīvi un preventīvi un ciktāl kompetentajām iestādēm nav obligāti jāņem vērā citi apstākļi, kā, piemēram, tīša nedeklarēšana vai atkārtota nedeklarēšana.

30 Tomēr, ņemot vērā attiecīgā pārkāpuma veidu, proti, Regulas Nr. 1889/2005 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma neizpildi, naudas sods, kura apmērs atbilst 60 % no nedeklarētās skaidrās naudas summas, ja šī summa ir lielāka par EUR 50 000, nešķiet samērīgs. Būtībā šāds naudas sods pārsniedz to, kas ir vajadzīgs šī pienākuma izpildes un šajā regulā izvirzīto mērķu sasniegšanas nodrošināšanai.

31 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 1889/2005 9. pantā paredzētās sankcijas mērķis nav sodīt par iespējamajām krāpnieciskajām vai nelikumīgajām darbībām, bet tikai par iepriekš minētā pienākuma neizpildi.

32 Šajā ziņā, kā izriet no minētās regulas preambulas 3. un 15. apsvēruma, ir jānorāda, ka tās mērķis ir nodrošināt efektīvāku kontroli attiecībā uz skaidras naudas ievešanu Savienībā vai izvešanu no tās, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu iekļaušanu finanšu sistēmā, vienlaicīgi ievērojot Eiropas Savienības Pamattiesību hartā atzītos principus.

33 Tāpat ir arī jānorāda, ka Regulas Nr. 1889/2005 4. panta 2. punktā ir paredzēta iespēja ar administratīvu lēmumu un saskaņā ar valsts tiesību aktiem aizturēt skaidru naudu, attiecībā uz kuru nav ticis izpildīts šīs regulas 3. pantā paredzētais deklarēšanas pienākums, tostarp, lai ļautu kompetentajām iestādēm veikt nepieciešamās pārbaudes un inspekcijas attiecībā uz šīs skaidrās naudas izcelsmi, paredzēto lietojumu un izmantošanas mērķi. Tādējādi ar sankciju, kas ietvertu mazāka apmēra naudas sodu, apvienojumā ar atbilstoši šīs regulas 3. pantam nedeklarētās skaidrās naudas aizturēšanas pasākumu, būtu iespējams sasniegt minētajā regulā izvirzītos mērķus, nepārsniedzot to, kas ir vajadzīgs šim nolūkam. Šajā gadījumā no Tiesā iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka pamatlietā aplūkotajā tiesiskajā regulējumā šāda iespēja nav paredzēta.

34 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, nav jāpārbauda, vai pastāv ierobežojums LESD 65. panta 3. punkta izpratnē.

35 Šādos apstākļos uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1889/2005 9. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, kurā kā sods par šīs regulas 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma neizpildi ir paredzēts administratīvs naudas sods 60 % apmērā no nedeklarētās skaidrās naudas summas, ja šī summa pārsniedz EUR 50 000.

Par tiesāšanās izdevumiem

36 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 26. oktobra Regulas (EK) Nr. 1889/2005 par skaidras naudas kontroli, kuru ieved Kopienas teritorijā vai izved no tās, 9. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, kurā kā sods par šīs regulas 3. pantā paredzētā deklarēšanas pienākuma neizpildi ir paredzēts administratīvs naudas sods 60 % apmērā no nedeklarētās skaidrās naudas summas, ja šī summa pārsniedz EUR 50 000.

[Paraksti]